

Genderově senzitivní komunikace

03/11/2021
CEITEC MU

BL

**Brabcová
Langhammerová**

Sociologický ústav
Akademie věd ČR

gender a věda

OBSAH:

- 1. Proč se zamýšlet nad komunikací?**
- 2. Jazykové úrovně**
- 3. Vizuální úroveň**
- 4. Situační úroveň**
- 5. Jak na změnu v komunikaci?**

Sociologický ústav
Akademie věd ČR

Proč se zamýšlet nad komunikací?

1.

Jazyk, realita a normativní působení

- jazyk utváří realitu kolem nás
- vyjadřuje hodnotové rámce a postoje, není neutrální
- může narušovat, ale také ustavovat společenské vzorce (symbolická funkce)
- určité vlastnosti si vykládáme jako mužské/ženské – v jazyce ukotvujeme, reprodukuje a následně považujeme za přirozené → stereotyp
- jazyk působí normativně, označením a jeho reprodukcí říkáme, co je ve společnosti normou a co se jeví jako „ne-normální“

Video ukázka: A Class That Turned Around Kids' Assumptions of Gender Roles

Úrovně komunikace

2.

Jednotlivé úrovně komunikace

- **JAZYKOVÁ ÚROVEŇ:** psaná, mluvená
- **SYMBOLICKÁ ÚROVEŇ:** kdo za instituci hovoří a jaké jazykové a vizuální prostředky k tomu využívá, jak se instituce prezentuje navenek – vytváření dojmu a prostředí
- **VIZUÁLNÍ ÚROVEŇ:** propagační materiály, web, sociální sítě, výukové materiály, piktogramy
- **SITUAČNÍ ÚROVEŇ:** jak komunikujeme a jednáme v určitých situacích např. na pracovišti

Jazyková úroveň

2.1

Jazyková úroveň komunikace

- mluvená i psaná
 1. Genderově slepý jazyk
 2. Genderově neutrální jazyk
 3. Genderově senzitivní jazyk

Genderově slepý jazyk

"Jazyk sám o sobě není sexistický, sexistický bývá způsob, jakým se užívá."

(Dr. Jana Valdrová)

- generické maskulinum - skupina osob (muž jako norma: vědec jako muž v bílém plášti)
- přehlíží diverzitu skupin, zneviditelňuje, umlčuje
- absence ženských tvarů pro povolání/funkce/tituly
- reflexe nadužívání generického maskulina vede k vyvarování se sexismu (jazyk zachovávající či podporující genderové stereotypy je diskriminační), viz Doporučení výboru Rady ministrů o prevenci a potírání sexismu, Rada Evropy, 2019

Genderově slepý jazyk

Objev mladých brněnských vědců léčí chronické rány

Jsou mladí, a přesto se jim podařilo něco, o co mnoho jejich kolegů usiluje celý profesní život. Řeč je o týmu lékařů, biologů a vědců působících v Národním centru tkání a buněk v Brně, který na sklonku loňského roku dokončil výzkum a vývoj přípravku pro hojení chronických ran, které dosud nešly vyléčit. „Podařilo se nám unikátním postupem vyvinout přípravek, který zahojí chronické rány pacientům, u kterých žádná jiná léčba nezabírá,“ představila objev týmu vědců z Národního Centra Tkání a Buněk MUDr. Šárka Sekorová, která je vedoucí lékařkou výzkumného týmu. Podle ní se bércové vředy, otevřené rány a další poškození kůže některým pacientům měsíce, někdy i roky nehojí.

...(…)...

Příběh jeho vývoje se začal psát zhruba před pěti lety. Tehdy se tým mladých lékařů a vědců začal zabývat myšlenkou, kde všude by bylo možné hojivý potenciál plodových obalů využít. Navázal tím na své mnohaleté zkušenosti získané při léčbě ran v očním lékařství.

Genderově slepý jazyk

Objev mladých brněnských vědců léčí chronické rány

1. LÉKAŘSKÁ
FAKULTA
Univerzita Karlova

Předpisy | UK | Mail | SIS | Kontakty

Hledaný výraz

Hledat

E-shop

O FAKULTĚ

ZAMĚSTNANCI

ÚŘEDNÍ DESKA

MÉDIA A VEŘEJNOST

DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ

UČITELÉ SŠ

KONTAKTY

HOME

UCHAZEČI

STUDENTI

DOKTORANDI

ABSOLVENTI

VĚDA A VÝZKUM

VÍTEJTE NA JEDNIČCE!

Nepracujeme na sobě proto, abychom se porovnávali, ale abychom byli špičkoví. Pokud i vám jde o věc, a ne jen o pořadí, zveme vás na Jedničku.

E-shop 1. LF UK

Publikační okénko

Osobnosti

Špičkové vybavení

NOVINKY A AKCE

**ANALÝZA ČESKÝCH GENOMŮ PRO TERANOSTIKU
A-C-G-T**

- Chcete zjistit, odkud pochází váš dávný předek?
- Jste zdraví, je vám 30–55 let a vaši rodiče se narodili ve stejném regionu?
- Darujete pro projekt 16 ml krve?

Pokud ANO:

- ➔ Navštivte web: <http://www.acgt.cz/>
- ➔ Přijďte do odběrového místa ve Fakultním transfuzním oddělení VFN v Praze!

www.ACGT.cz

- **na 1.LF UK v roce 2020 absolvovalo studium celkem 648 studujících**
- **z toho 473 žen (73%)**

- **na LF MU v roce 2020 absolvovalo studium 789 studujících**
- **z toho 523 žen (66%)**

Sexistický jazyk

Používáme často neúmyslně a nereflektovaně, ale:

- znevažuje některé osoby a jejich vlastnosti, talent a ambice na základě genderu, generalizuje (ženská logika, typický chlap, ženy se nehodí pro technické obory, muži nejsou citliví)
- zobrazuje ženy a muže stereotypně (žena jako pečující, muž jako živitel rodiny, žena jako hysterka, muž si jde za svým, ženská vs. mužská práce)
- vynechává a zneviditelňuje ženy/muže (Sama doma - muži nepečují?)
- sexistická komunikace se může projevat na všech úrovních

Zdroj: Dr. Jana Valdrová

Sexistický jazyk

ilustrační modelový příběh o Těhotné ženě, Registrujícím gynekologovi, Specializovaném zdravotnickém pracovišti a Porodnici aneb „Hra není složitá“

"Pokud jde o kompetence a zodpovědnost jednotlivých rolí, tak s trochou nadsázky si lze „Registrujícího gynekologa“ představit jako rodiče (zákonného zástupce) a „Těhotnou ženu“ jako nezletilou dceru, která zahájila povinnou školní docházku. V domácím prostředí své ordinace zajišťuje rodič dispenzární prenatální péči a současně dcera dochází i do školy (Specializované zdravotnické pracoviště) a na závěr jede na školní výlet nebo do školy v přírodě (Porodnice), odkud se nakonec vrátí po prázdninách (šestinedělí) zcela v pořádku zpět domů."

Metodika organizace komplexní péče o těhotnou ženu v ČR (2021), s.6

Genderově neutrální jazyk

- reflektuje diverzitu (využívá maskulinní a femininní tvary)
- neutrální pojmenování: zaměstnané osoby, akademická obec, studující, profesorský sbor
- tam, kde mluvíme ke všem (studujícím, zaměstnaným, vyučujícím osobám) v plurálu + tam, kde lze užít opis

Genderově senzitivní jazyk

- zviditelňuje podprezentované skupiny
- vyjadřuje úctu k existenci různých osob a jejich práci
- nezastírá rozdíly a diverzitu
- reflektuje sílu jazyka na symbolické rovině a v reprezentaci
- užítí zejména pro situace v singuláru, nebo tam, kde jeho nevyužití zastírá participaci různých skupin

Genderově senzitivní jazyk

I letos mezi sebe vědkyně a vědci Akademie věd ČR přijali nadané středoškolačky a středoškoláky

Vědkyně a vědci také letos nabízejí studentům svůj čas, znalosti a prostor, aby si talentovaní studenti středních škol sami mohli vyzkoušet vědu. Středoškolačky a středoškoláci díky stážím mohou s vědci spolupracovat na zajímavých výzkumných tématech a zjistit, jak to funguje ve skutečných laboratořích nebo jak se provádí výzkum v oblasti humanitních věd. Roční vědecké stáže středoškolákům umožňují dostat se k současnému vědeckému výzkumu, odborným znalostem a praxi. Rok plný vědy, poznání a zábavy si může díky Otevřené vědě vyzkoušet 196 studentek a studentů středních škol z celého Česka. Světem vědy je letos provede 31 vědkyň a 54 vědců [Akademie věd ČR](#).

Zájem o středoškolské stáže ve vědě rok od roku roste

Vybrat si z více než stovky unikátních vědeckých témat, která pracovníci Akademie věd ČR na sklonku loňského roku vypsali, určitě nebylo pro talentované student(k)y středních škol vůbec jednoduché. Přesto nám 725 odvážných středoškolaček a středoškoláků vloni poslalo rekordních 1711 přihlášek. Nejvíce se studenti hlásili na témata biologická (352 přihlášek), chemická (212 přihlášek) a ta týkající se vědecké práce v oblasti lékařských věd (211 přihlášek). Díky pečlivému vyhodnocení lektorek a lektorů bude v letošním roce probíhat 103 studentských vědeckých stáží na 31 pracovištích Akademie věd ČR.

Symbolická úroveň komunikace

- pojí se s ostatními úrovněmi komunikace (jazykovou, vizuální i situační úrovní)
- jak instituce hovoří navenek i dovnitř, jaké jazykové a vizuální prostředky k tomu využívá
- vytváření dojmu, nálady a atmosféry na pracovišti
- kdo za instituci hovoří, kdo je její tváří, jak se profiluje

např. video „Miss UK: Karlovka je sexy!“

Vizuální úroveň

2.3

Vizuální úroveň komunikace

- web
- propagační materiály
- tiskové zprávy
- informační letáky apod.

800 521 521
www.kb.cz

ZKROTÍME VAŠI NÁROČNOU HYPOTÉKU

PŘIZPŮSOBIVÁ HYPOTÉKA

• zpracování, spravování úvěru
a ocenění nemovitosti ZDARMA

V DUBNU
GARANTOVANÁ
SAZBA 2,79 %
PRO VŠECHNY

NA PARTNERSTVÍ ZALŽÍ

NAŠE FAKULTA TĚ BUDE ROZMAZLOVAT

FAKULTA INFORMATIKY A ELEKTROTECHNIKY NA VYSOKÉ ŠKOLE BÁŇSKÉ V OSTRAVĚ nabízí možnost získat nevyplně stipendium v ČR. Navíc můžeš vzhledem bydlet v jednom městu – našim kampusu. Za to musí získat v podnicích, přežít je a na nás pracovat výuky. Díky tomu připlácá po našich studentech přeplácá poběr stipendia fakulty. Podívej se na všechny vyhlásky studia na www.studijnostrava.cz nebo si rovnou stáhni přílohu ke studiu na www.fei.vsb.cz a uvidíš, že si naši fakultu zamiluješ.

ONLINE

NOC
V
VĚDCŮ

UNIVERZITA KARLOVA
PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA

27. 11. 2020 / 21.00

Jak na změnu v komunikaci

3.

Jazyková úroveň komunikace

- Vyhýbat se generickému maskulinu
- Nepoužívat stereotypní slovní spojení a přídavná jména
- Stejné oslovování a titulování
- Vyvážený jazyk ve vnitřních předpisech, propagačních materiálech i běžné emailové komunikaci

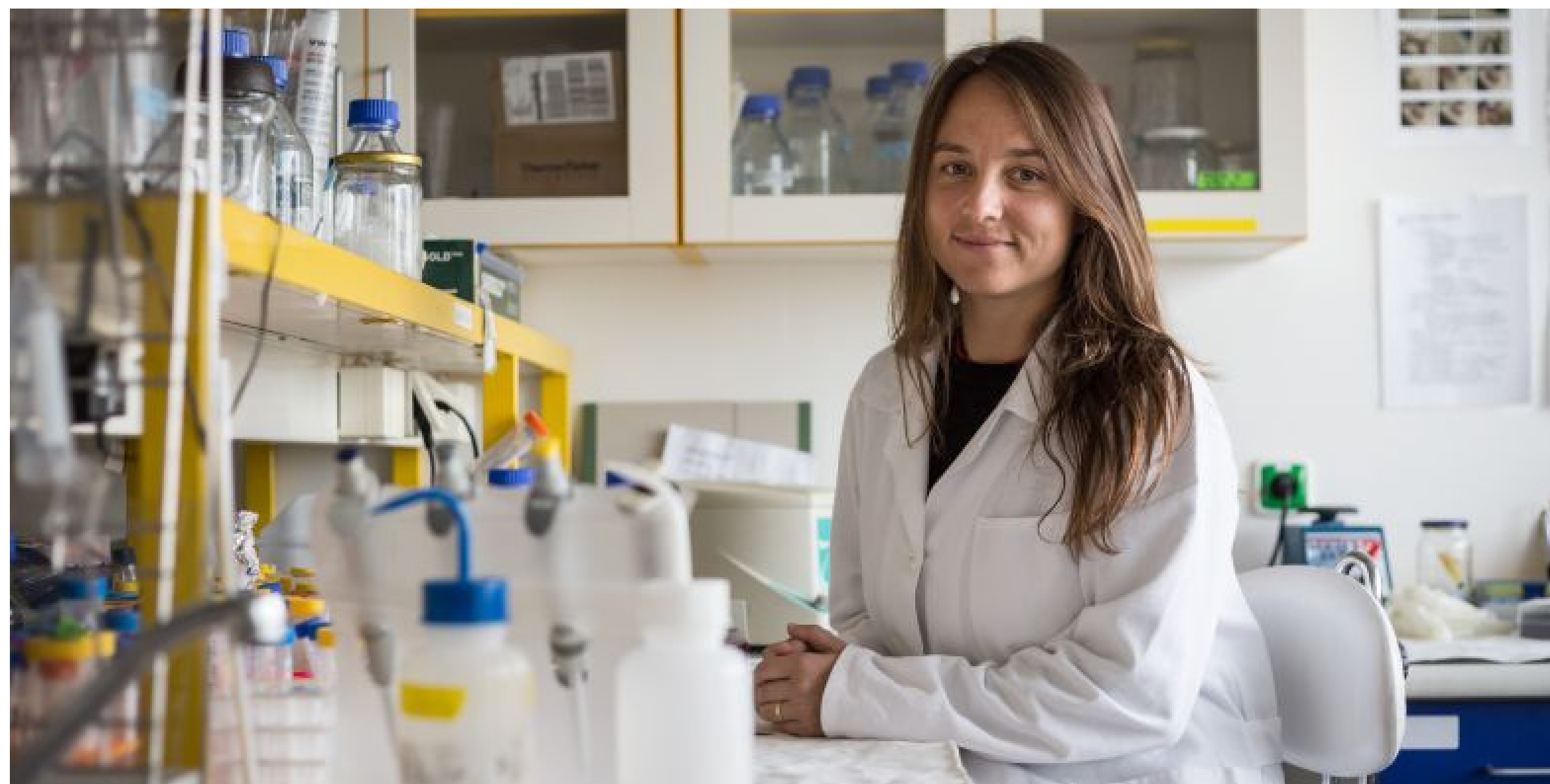
Vizuální úroveň komunikace

- Vyvarovat se sexistického a „lechtivého humoru“ v propagačních materiálech
- Vyobrazovat diverzitu týmů, studujících i vyučujících
- Podporovat podreprezentované skupiny
- Video ukázka: "VUT sem patřím"
<https://youtu.be/H3Wcp4v794U>

Vizuální úroveň komunikace

Vizuální úroveň komunikace

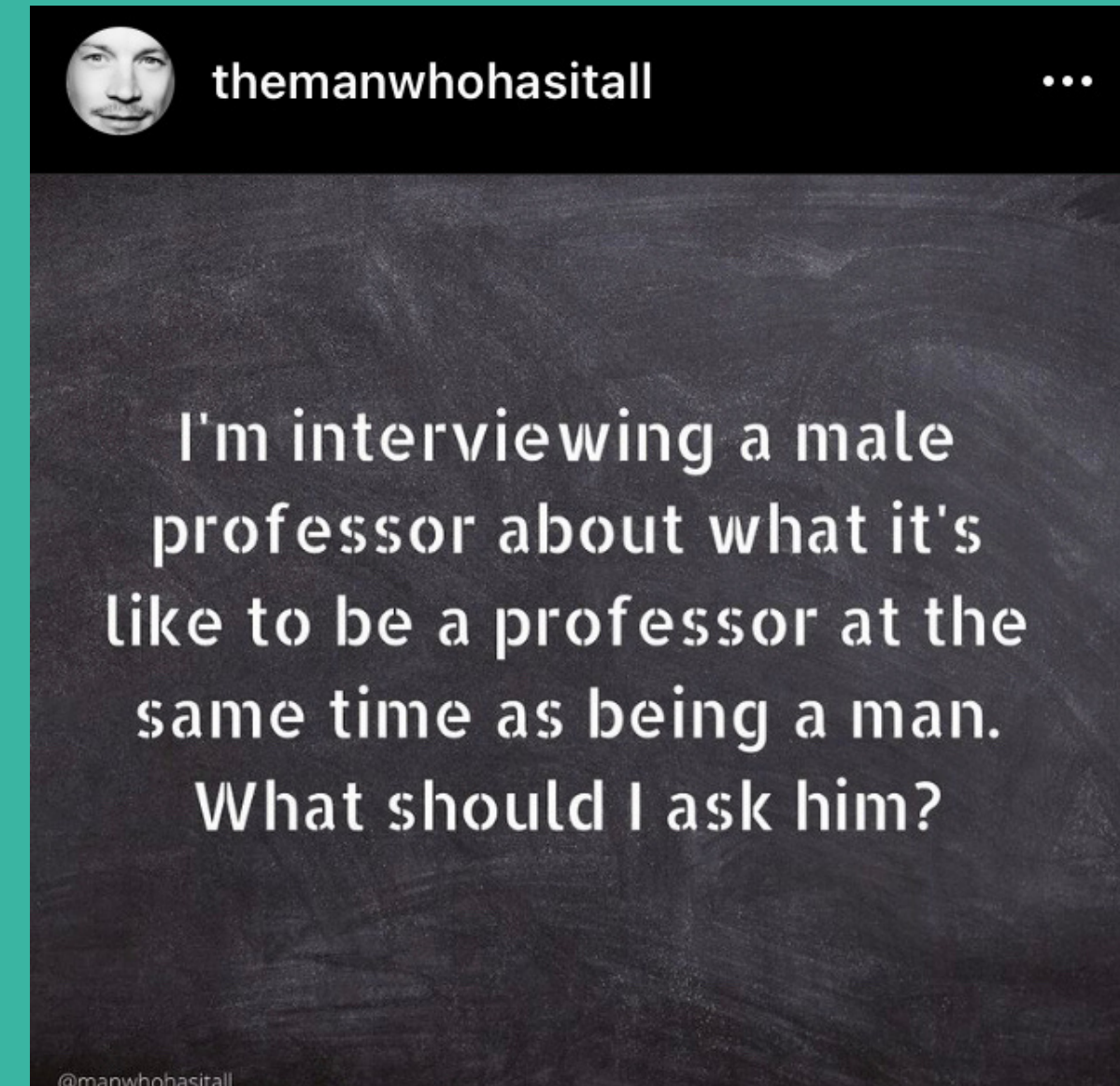
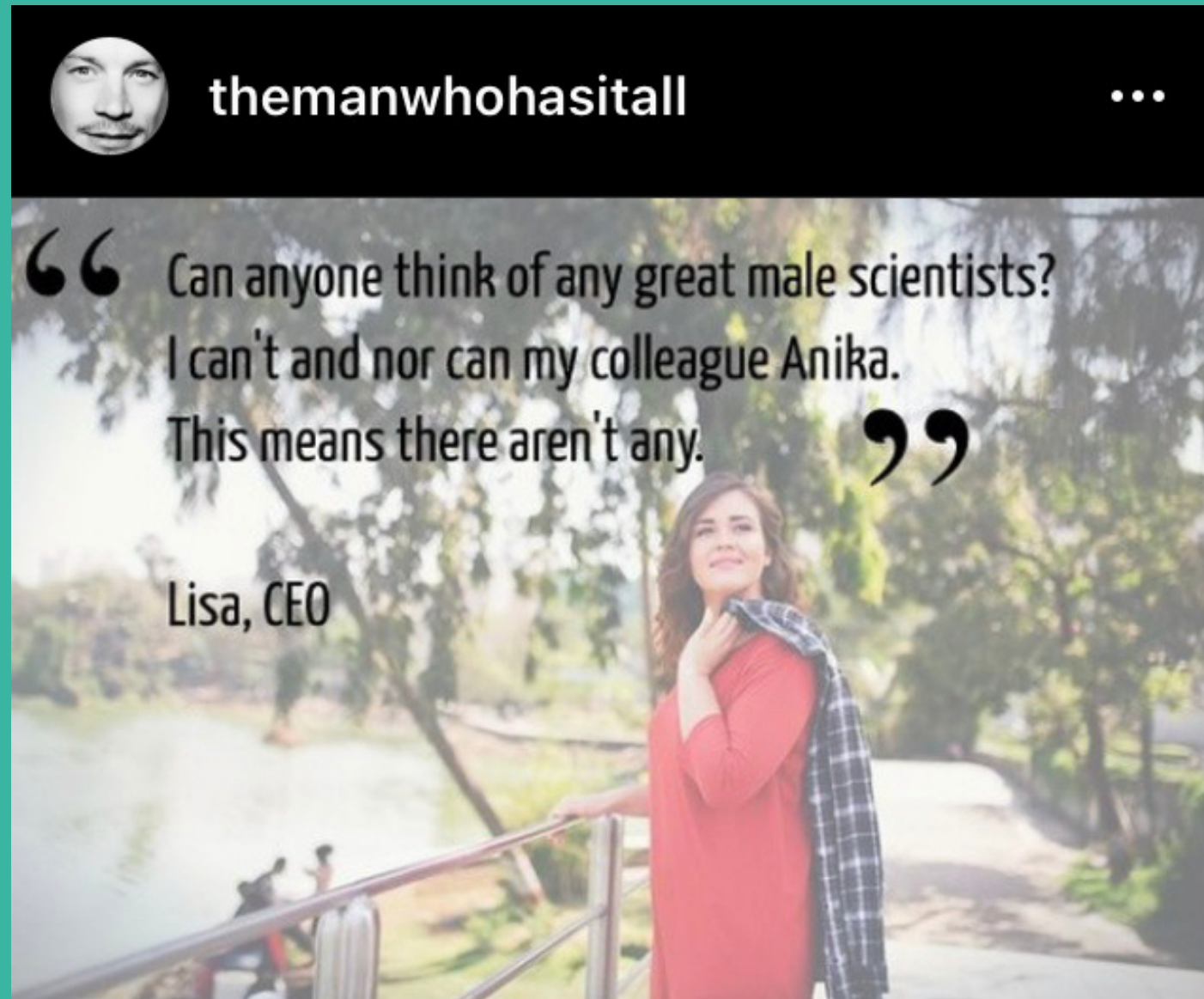
Symbolická úroveň komunikace

- Přihlásit se veřejně k zásadám férovosti
- Sledovat, jak se různé skupiny cítí nebo mohou cítit vítané
- Vystupují za instituci stále tytéž osoby?
- Vyvarovat se „all-male panels“ (manels)
- V hodnocení se soustředit na profesní kvality

Situační úroveň komunikace

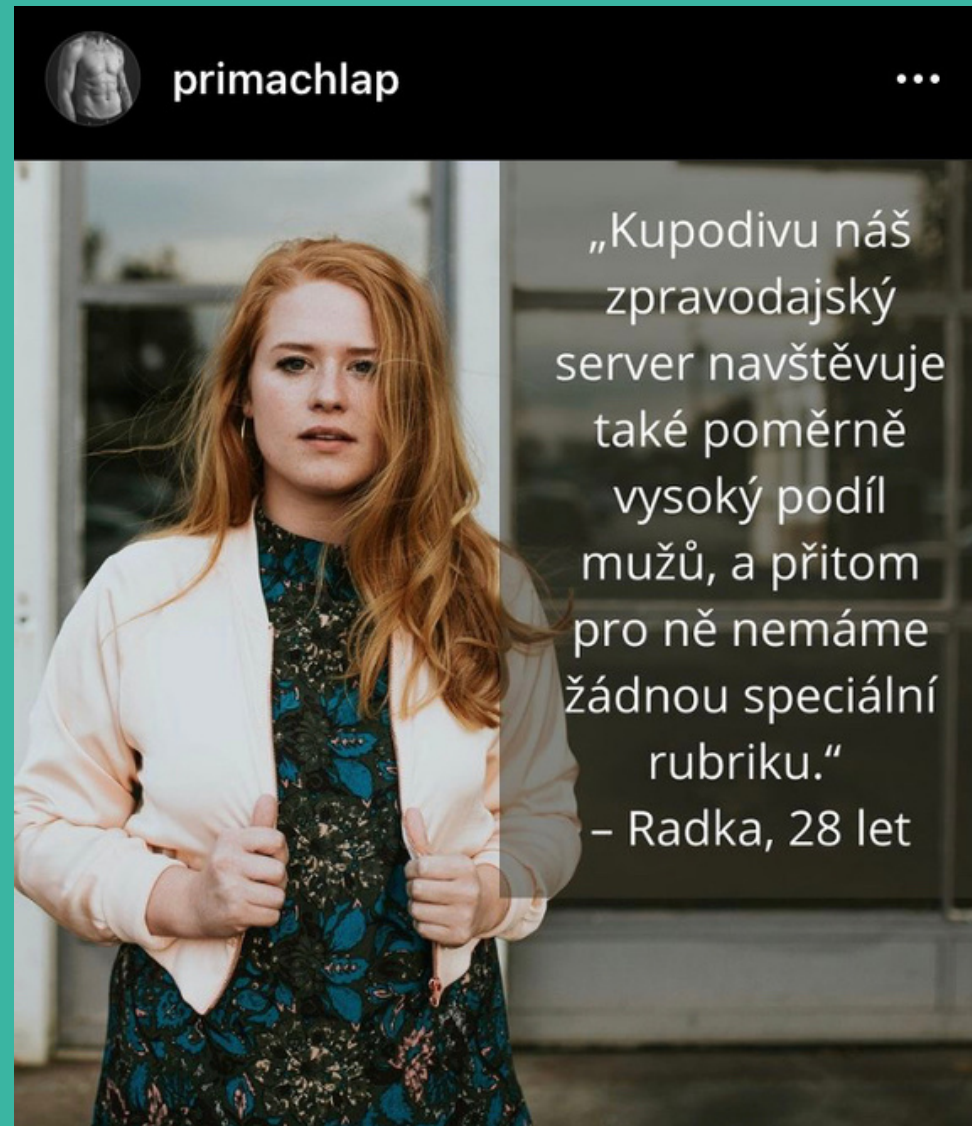
- **Od koho vzešel konkrétní nápad při jednání?**
- **Neskákat druhým do řeči, naslouchat**
- **Jaké je rozložení činností uvnitř instituce?**
 - **kdo organizuje semináře, konference a oslavy pro kolegyně a kolegy a další neformální setkání?**
 - **kdo uklízí v laboratoři, kdo vaří kávu a dělá zápisy?**
- **Ujistit se, že o úkoly nežádáme ženy častěji než muže**
- **Snažit se o férové rozdělení úkolů**

"Flip it to test it"

The man who has it all: <https://www.facebook.com/MANWHOHASITALL/>

"Flip it to test it"

Prima chlap: <https://www.instagram.com/primachlap/>

"Flip it to test it"

Úvodní scéna ze seriálu "GLOW"

ZDROJE

- Příručka „Kultura genderově vyváženého vyjadřování“
- TA ČR: Příručka pro užívání genderově senzitivního jazyka v komunikaci TA ČR
- EGERA: ANTWERP CHARTER ON GENDER-SENSITIVE COMMUNICATION IN AND BY ACADEMIC INSTITUTIONS
- NKC - gender a věda, AV ČR: Jak na to: Genderová rovnost ve vaší výzkumné instituci
- EIGE: Gender sensitive communication: what is wrong with ladylike handshake?
- EIGE: Gender sensitive communication toolkit
- Valdová, J. 2018. Reprezentace ženství z perspektivy lingvistiky genderových a sexuálních identit. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON)
- Doporučení výboru Rady ministrů o prevenci a potírání sexismu, Rada Evropy, 2019
- Genderově senzitivní komunikace - CEITEC MU

web Gender a věda
komunita.nkc@soc.cas.cz

Markéta Brabcová: marketa.brabcova@soc.cas.cz

Gabriela Langhammerová:

gabriela.langhammerova@soc.cas.cz

Marcela Linková: marcela.linkova@soc.cas.cz

KPZ

Komunita
Pro
Změnu

Sociologický ústav
Akademie věd ČR

gender a věda